

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΣ
ΚΥΡΙΑΚΗ Η' ΜΑΤΘΑΙΟΥ (29/7/2012)

Αγίας Μάρτυρος Θεοδότης

Η τιμητική προσκύνηση των Ιερών Εικόνων

Στην τραυματική, για την ενότητα της Εκκλησίας, περίοδο της Εικονομαχίας, μάς μεταφέρει η μνήμη των Αγίων Μαρτύρων Θεοδότης και των τέκνων της, τους οποίους εορτάζει η Εκκλησία μας σήμερα, αδελφοί μου. Η αγία Θεοδότη καταγόταν από τη Νίκαια της Βιθυνίας και διακρινόταν για τη θερμότητα της ευσέβειάς της. Έμεινε χήρα σε νεαρή ηλικία και αφοσιώθηκε στην ανατροφή των τριών παιδιών της. Με τη φιλόστοργη φροντίδα της μεγάλωσαν οι γιοι της και αναδείχθηκαν παιδιά πιστά και με μεγάλη φρόνηση. Τα χρόνια, όμως, εκείνα ήταν δύσκολα και επικίνδυνα. Η εικονομαχία ήταν στο αποκορύφωμά της. Η αγία Θεοδότη με τους γιους της ήταν στην πρώτη τάξη των υπέρμαχων αθλητών της Ορθοδοξίας. Εκείνη μεταξύ του γυναικείου κόσμου, αυτοί μεταξύ των συνομηλίκων τους, συμβούλευαν υπέρ της τιμητικής προσκύνησης των Ιερών Εικόνων και έβαλαν κατά των ασεβών προσταγμάτων των εικονομάχων βασιλέων. Η στάση τους αυτή οδήγησε μητέρα και γιους στο μαρτύριο, που το υπέστησαν με αξιοθαύμαστη καρτερία.

Ο βίος των σήμερα εορταζόμενων Αγίων, που μαρτύρησαν για την διαφύλαξη της Ορθόδοξης πίστης από την αίρεση της εικονομαχίας, γίνεται αφορμή να υπενθυμίσουμε την διδασκαλία της Εκκλησίας μας για την θέση των Εικόνων στη ζωή Της.

Κατά την περίοδο της Παλαιάς Διαθήκης δε συναντούμε τη χρήση κι επομένως, την τιμητική προσκύνηση των Εικόνων και αυτό γιατί ο Θεός δεν είχε αποκαλυφθεί ως άνθρωπος και κατά συνέπεια, δε μπορούσε να εικονιστεί, ούτε να περιγραφεί η Θεία φύση Του. Με την αποκάλυψη, όμως, της Θεότητας στο πρόσωπο του Ιησού Χριστού, δίδεται η δυνατότητα της εικονογραφικής απεικόνισης της ανθρώπινης διάστασης του Θεού, με σκοπό να καταδειχθεί, αφενός μεν η αγαπητική προσέγγιση του Θεού προς τον άνθρωπο, αλλά και η δυνατότητα προσέγγισης του ανθρώπου με τον Θεό, διά της μιμήσεως του Ιησού Χριστού. Με το πέρασμα του χρόνου αυτή η δυνατότητα επεκτείνεται στα πρόσωπα της Παναγίας και των Αγίων της Εκκλησίας μας, προκειμένου αυτά να καταστούν διδακτικές αφορμές και παραδείγματα προς μίμηση για τους Χριστιανούς.

Στην εξέλιξη της Εκκλησιαστικής ιστορίας η ανάπτυξη της εικονογραφίας και η χρήση της εικόνας παίρνουν, πλέον, τη μορφή παράδοσης. Στον 4^ο αιώνα η εικονογραφία αναπτύσσεται ραγδαία και συστηματοποιείται, πλέον, η τιμητική προσκύνηση των Ιερών

Εικόνων οι οποίες θεωρούνται λειτουργικά «σκεύη» που χρησιμοποιούνται στη Θεία Λατρεία, λιτανεύονται, τίθενται προς προσκύνηση από το λαό μεταδίδοντας την χάρη και τον αγιασμό των εικονιζόμενων προσώπων. Είναι η εποχή κατά την οποία ο Μέγας Βασίλειος καταγράφει την ορθή Θεολογία περί των Εικόνων, τονίζοντας ότι *«η τιμή επί το πρωτότυπον διαβαίνει»*, η τιμή δηλ. που αποδίδει κανείς σε μία εικόνα δεν αφορά στο υλικό στοιχείο της σύστασής της, αλλά στο εικονιζόμενο πρόσωπο και δι' αυτού σ' αυτόν τον ίδιο το Θεό, ο οποίος είναι ο μόνος φορέας της χάριτος και του αγιασμού πάντων.

Η Εκκλησία μας αναγκάζεται στα τέλη του 8^{ου} αιώνας (787), στα πλαίσια της 7^{ης} Οικουμενικής Συνόδου, να δογματίσει για τις Ιερές Εικόνες και να καταδικάσει τους εικονομάχους που θέλησαν να πλήξουν και ν' αμφισβητήσουν τη θέση τους στη ζωή της, αλλά και να τις συνδέσουν με παγανιστικές και ειδωλολατρικές πρακτικές. Στο Συνοδικό της Ορθοδοξίας η Εκκλησία μας, ως φορέας και συνεχιστής της παραδόσεως των Αγίων Πατέρων, διακηρύσσει: *«...ούτω φρονούμεν, ούτω λαλούμεν, ούτω κηρύσσομεν Χριστόν τον αληθινόν Θεόν ημών και τους Αυτού Αγίους εν λόγοις τιμώντες, εν συγγραφαίς, εν νοήμασιν, εν θυσίαις, εν Ναοίς, εν **Εικονίσμασι**, τον μεν Θεόν και Δεσπότην προσκυνούντες και σέβοντες, τους δε, διά τον κοινόν Δεσπότην ως Αυτού γνησίους θεράποντας, τιμώντες και την κατά σχέσιν προσκύνησιν απονέμοντες. Αύτη η πίστις των Αποστόλων, αύτη η πίστις των Πατέρων, αύτη η πίστις των Ορθοδόξων, αύτη η πίστις την Οικουμένην εστήριξε»*.

Το γεγονός ότι η τιμητική προσκύνηση των Ιερών Εικόνων σχετίζεται άμεσα με την παράδοση της Εκκλησίας μας και δεν είναι νεοφανής πρακτική, καταγράφεται στην ίδια Σύνοδο η οποία χαρακτήρισε την τιμή και την προσκύνησή τους *«έγκριτον και θεάρεστον θεομοθεσίαν και παράδοσιν της Εκκλησίας μας, ευσεβές αίτημα και ανάγκην του πληρώματος της Εκκλησίας»*. Πρόκειται, δηλ. για μία πρακτική που ευαρεστεί το Θεό, αφού έτσι δίδεται η ευκαιρία στο λαό Του να εκφράσει την καρδιακή πίστη και ευλάβειά του και να ικανοποιήσει το ευσεβές αίτημά του να ψηλαφίσει, κατά το δυνατόν, το Θεϊόν και να μετάσχει της Θεότητας *δι' εσόπτρου και εν αινίγματι*¹ Επιζητά, όμως, παράλληλα, τη χάρη και την ευλογία, καθώς επίσης, τη δύναμη και ενίσχυση από τα πρόσωπα των Αγίων που καταξιώθηκαν τόσο πολύ από το Θεό, λόγω της Θεοφιλούς και αγιασμένης ζωής τους.

Αυτή είναι η παράδοση της Εκκλησίας μας που έχει τις ρίζες της στην Αποστολική εποχή και φτάνει μέχρι τις μέρες μας, που ο λαός μας αναζητά κάπου να πιαστεί, να στηριχθεί, να νιώσει ασφάλεια και να ελπίσει σε ένα αισιόδοξο και καλύτερο αύριο. Ο λαός μας πιστεύει στο Θεό και δε δίνει σε κανένα το δικαίωμα να ειρωνευτεί και ν' αμφισβητήσει αυτή την πίστη, την οποία εκφράζει με άδολο και καρδιακό τρόπο. Και πιστεύει γιατί γνωρίζει πως η Εκκλησία κρύβει μέσα της την αλήθεια, τη γνησιότητα και την αυθεντικότητα που εξέλιπαν σήμερα από τον κόσμο. Αυτή η πίστη είναι το μεγάλο θαύμα του σήμερα, μπροστά στο οποίο όλοι μας πρέπει να κλίνουμε γόνυ ευχαριστίας κι ευγνωμοσύνης στο Θεό. ΑΜΗΝ!

¹ Α' Κορ. 13,12